

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KOZLÓNYA.

MEGJELEN NAPONKINT PÉNTEK ÉS VASARNAP KIVÉTELEVEL.

Előfizetési árak:
 helyben, vagy postán küldve:
 Égész évre . . . 10 frt — kr.
 Félévre . . . 5 — —
 Negyedévre . . . 2 — 50 —
 Egy hóra . . . 1 — —
 Egyes szám 4 kr.

Előfizethető helyben:
 Tegledi K. Lajos könyvkereskedésben
 és a kiadóhivatásban. (Főter 1828. sz.
 alatti.)

Hirdetési díj:
 Négy hónapos petit sorért 5 kr. Nagyobb
 betűméretű és több soros hirdetések alko-
 szerint jutányos áron vétetnek fel. Bélyeg-
 díj minden külön bejelölésért 30 kr.
 Hirdetést vagy reklámot magában foglaló
 újságok ára 50 kr.
 Nyilvántartási költségek minden petit sorra
 50 krajczár.
 Hirdetések fölvetésnek a szerkesztőség-
 ben és kiadóhivatásban. Főter 1828. sz.
 alatti.)
 Készítők nem adatak visir

A milleniumi országos emlékek.

(S.) Mint a fővényóra utolsó ho-
 mokszei gyorsan lepergenek, úgy
 tűnnek le a múltba az ezredik év utolsó
 napjai. Ezer év! az emberi képzelet
 elfárad, mire kezdetére ér! Ezer éve
 annak, hogy Árpád őseinkkel a Kárpáto-
 kat átlépte, és e szép hazát megszerze-
 te, hol annyi balszerencse közt s oly
 sok viszály után is, virágozik, gyarapszik
 és jól érzi magát az áldott hazában.

Nemsokára elérkezik az idő, mikor
 a második ezredév küszöbét átlépjük. A
 természet rendje megváltozni nem fog
 és semmi különös jelét nem fogja adni,
 hogy ime elmúlt az első ezer év és kez-
 dődik a második. De feldobban a ma-
 gyar szíve és hálával s bizalommal tek-
 int fel a Mindenhatóhoz, a ki ezer
 évig fentartotta; az továbbra sem fogja
 elvonni tőle áldó kezét.

De nem fog elmúlni az ezredik év
 a nélkül, hogy a magyar nemzet ez ér-
 zésének és örömeinek kifejezést ne adjon.
 Az országos kiállítás fog tanuskodni a
 mellett, hogy a vitéségével ezeltől egész
 Európát rettegtes magyarból ezer év
 alatt mi lett; hogy szellemi és anyagi
 művelődés terén mennyit haladt; hogy
 nem az utolsó helyet foglalja el a mű-
 velődési alapítványok ércnél maradandó-
 dásban fogják a késő utókornak tudtára
 adni azon örömet, melyet az igazi ma-
 gyar szív érzett az ezredéves ünnepély
 alkalmával.

És nem utolsó lesz az emlékek so-
 rában azon hét monumentális emlék,
 melyeknek tervezője, kezdeményezője és
 egy regnicularis bizottsággal együtt Ő
 Felsége és az országgyűlés megbízásából
 a nemzet költségén előkészítettője: Thaly
 Kálmán orsz. képviselő és történész.

A munkási várhegy ormán hirde-
 ti majd egy díszes emlék, hogy itt jöt-
 tek be őseink az országba, innen tekin-
 tetek először végig az áldott Alföldön

A „DEBRECZEN” TARUJAZA.

A sir szélén.

Meg kell halnom, sohajtá Beregi László!
 Nyomorult élet, meghasonlottam veled. Jobb
 lesz a sirban, a hol nem bánt senki, nem fáj
 semmi.

De minek is születik az ember, ha a
 sors játékosközként bánik vele? Születni, az
 életben nyomorogni és meghalni, az szánandó
 ember sorsa, mégis mily sokan vannak, a kik
 ragaszkodnak az élethez és rettegnek a meg-
 halástól! Nem, én nem félek a haláltól, hiszen
 a pokol örök tüzeiben való kínlás sem lehet
 gyötrelmesebb, mint ez a hitvány élet.

Jer megmentő, hol vagy pisztoly, mely
 megszabadíts a megunt élet nyűgétől. Hah,
 milyen jó lesz ott a sirkertben pihenni, a
 hova nem ér el az emberek nyelvének öltö-
 getése, a kicsinylés, a rágalmazás, a hol a
 halottak békén alusznak, nem háborgatják egy-
 más, mint az élők, a kik egymással folyton
 küzdenek, egymással folyton hadilában ál-
 lanak.

Mi az én élettörténetem? Születtem gaz-
 dag szülőktől, felneveltek kényelemben. Atyám
 elhalt. A vagyon dobra került. Özvegy anyám
 nyomorba került s küzdött az élet terhével,
 míg a jöltező halál nem könyörült rajta. Va-
 gyon és pártfogók nélkül maradtam. Az ilyen
 ember nem boldogulhat. Állásom bizonytalan,
 jövedelmem csekély, előrehaladásom útja el-
 van zárva, mert nincsenek pártfogóm. A szor-
 galom és tehetőség mit sem ér a pártfogottak-
 kal szemben, így reményem sem lehet, hogy
 valaha családost alkossak és a családi otthon
 boldogító körében meglegedetten éljem le
 öregesem napjait. Voltam már szerelmes is,
 de mint életem egész története, ez is szeren-
 csétlenséggel végződött. Arám, a kit szerettem,
 a ki szeretett, meghalt. Hát minek éljek én,

és itt alapította Árpád az első várat. A
 Zobor-hegy ormán, Nyitra mellett, a
 második emlék hirdetője lesz annak,
 hogy itt verték le a magyarok a nagy
 Morva-bírodalmat. A harmadik a dévényi
 hegy ormán nyugat felé tekintve emlé-
 keztet, hogy a szlávoktól és németektől
 eddig szerezték meg e hazát. A Pannon-
 halmán kimagasló negyedik Mausoleum-
 mintájú emlék hirdeti, hogy a bànhidi
 győzelem után itt tekintett végig e Kis-
 Magyar Alföldön Árpád s itt tüzte ki
 hazánk nyugati határait.

Zimonyánál fog állani az ötödik em-
 lék, a Duna és Száva e szögletig sze-
 reztek meg a földet a déli részen Árpád
 hadai. A magas Czenk-hegyen Brassó
 fölött emelkedő hatodik emlék a ma-
 garság keleti őreit, Háromszék vitéz
 székelyeit figyelmezteti, hogy él még a
 magyar, örökjének továbbra is hiven,
 mint eddig. Végre a hetedik emlék majd
 ott emelkedik, hol a honfoglaló magya-
 rok viszonyait először szervezték s az
 alkotmányos életnek első jelét adták,
 Pusztaszeren.

Igaz, hogy az emlékek nem fognak
 népes városok piaczaiban, a közforgalom
 sürgés-mozgása közt helyet találni, vá-
 rosi díszül szolgálni. De mindannyija ki-
 magasló, szembetűnő helyen lesz elhelye-
 zve. És a nemzeti kegyelet a nagybő-
 nemzeti ünnepélyeken mindenesetre föl-
 fogja azokat keresni és lelkesedése ha-
 zaszeregetése és reménye a jövőben újabb
 és újabb erőt fog ebből meríteni.

**A függetlenségi és 48-as
 párt jelöléséről** a »D. E.«
 számában közölt budapesti sürgöny tar-
 talmára meg kell jegyeznünk, hogy párt-
 tunk eddigéig, már csak a halott iránt
 tartozó és pártkülönbség nélkül érzett
 kegyelet miatt sem lehetett abban a
 helyzetben, hogy a jelölés kérdésével
 foglalkozzék, valamint tudtunkal még
 eddig nem foglalkozott ezen kérdéssel az
 orsz. függetlenségi és 48-as párt sem.

talán azért, hogy az élet rám zuduló csapásai
 felett a szívtelen emberek körörvendőleg mo-
 solyogjanak?!

Vagy azért éljek talán, miszerint lássam,
 hogy az igazságtalan sors egyik embert emeli,
 méltóságokba helyezi, vagyonnal, hírnévvel ruhá-
 zza fel, de ugyanakkor vannak, a kik iz-
 zadsággal nem tudnak annyit keresni, a men-
 nyiből sovány eledellel tengessék nyomorult
 életüket. Egyik dözöl, a másik éhen hal. Egyik
 palotában lakik, a másiknak nincs fejét hol
 lehajtania. Egyik érdemtelenül érdemeket sze-
 rez, a másik kénytelen azon tudat által meg-
 nyugvást találni, hogy teljesíti kötelességét.

Ilyen az élet és mégis vannak, a kik
 ragaszkodnak hozzá, pedig azt mondta egy ré-
 gi okos ember: »Senki sem boldog halála
 előtt!«

Öngyilkossá leszek, meghalok. Az embe-
 rek egyideig foglalkoznak velem, találgatják
 tettem okát, aztán elhalgatnak, elfelednek. Ke-
 vesebb lesz egy életunt emberrel, a ki bánja,
 hogy született.

Elismérem, hogy vannak, a kiket csa-
 ládi kötelek fűz az élethez, de nekem nincs
 senkim. Az én emlékem velem együtt száll
 a sirba. Kár itt szívnom a fertőzött levegőt,
 melyet megmérgezett az emberek romlottsága.
 Meghalok. Egy pisztoly durranás és háborgo
 lelkem kibékül mindennel, a mi az életben há-
 borgatta, nyugtalanította.

Oda vagyok, a hol béke és csend honol.
 Oda vagyok, a hol az isten igazsága jutalmaz
 és büntet. Istentől nem félek, ha van kegyel-
 mem, megbocsát, ha bűnre vagyok kárhoztat-
 va, akkor minek élnék tovább, hiszen a mai
 életviszonyok között csak bűnre bünt hal-
 mozunk.

Elő a pisztolylyal, hah, nincs töltényem,
 élnem kell reggelig. Igen, reggelig, mely egy
 hosszú öröklet nekem!

Martinovics és társainak kivégzése.

Május 20-án volt száz esztendeje annak,
 hogy Budán a hóhér a magyar szabadság hit-
 vallóit pallosával sújtá. — Martinovics Ignác
 apátot, Hajnóczy Józsefet, gróf Sigray Jakabot,
 Laczkovics Janost és Szentmarjai Ferenczet
 1795. május 20-án fejezték le a budai várhegy
 alatt, a Vérmezőn. Két hetet később, június
 3-án meg Őz Pál és Szóllársik Sándor kö-
 vette amazokat a halálba.

Az összeesküvésnek ezek voltak a fejei,
 a kik Magyarországból modern államot akar-
 tak csinálni.

Martinovics előkelő, nemesi szerb csa-
 ladból származott; Pesten született 1755. ju-
 lius 20-án. Egyenes összeköttetésben állott a
 párisi konventtel és közvetlenül attól nyerte a
 megbízást, hogy csináljon forradalmat Ferencz
 király országaiban.

Hajnóczy radikális volt, de nem felfor-
 gató, tisztelte a történeti múltat; kimélte a
 magyar alkotmány ama részeit, melyek a ha-
 ladással nem ellenkeztek. Törvényesek vég-
 czélját körvonalozza 1794. augusztus 29-én
 beadott vallomásaiban; ezek: a sajtószabad-
 ságnak törvényes biztosítása, a törvényes el-
 járás a nemesekre is kiterjesztésük és hogy a
 paraszt is bírasson birtokjogot. 1750-ben
 született Aszódon, Pestmegyeben, a hol atyja,
 Hajnóczy Sámuel ágostai ev. lelkész volt.

Szentmarjay ifjúsága daczára a legkép-
 zettebb emberek egyike Demokratikus elveit
 élte, halt. Ezekről a halálfelelem daczára sem
 tagított. A törvényszéki tárgyalás alatt a bi-
 rákkal vitába bocsátkozott az egyenlőség elvé-
 ről s azért az ítéletbe e szavak kerültek
 róla: »ezen ifjúnak gonoszsága meghaladja
 korát.«

A valóságos magyar izű jakobinus az
 összeesküvők között Laczkovics János, az egy-
 kori vitéz huszárkapitány volt, a papok ször-
 nyűséges ellensége. Szóban és írásban üldözte
 a papságot, miat elvűh jakobinus azonban
 csak a főpapokat szidalmazta.

Gróf Sigray, az ötödik elítelt, csak mint
 buzgó agitátor vált ki.

Az összeesküvőket a bécsi rendőrség szí-
 matolta ki s 1794. július 23-án éjjel Bécsben
 elfogták Martinovicsot több társával.

Augusztus 16-án elfogták Laczkovicsot,
 Szentmarjayt, Hajnóczyt, majd néhány nappal
 később Sigrayt is. Maga Martinovics aruita el
 a nevüket vallatásakor, bizonyára csak tortu-
 rák alkalmazása alatt.

Az összeesküvők fölött Bécsben akartak
 itélni, amde a vármegyék főbírátkban köve-
 teték, hogy Martinovicsék állíttassanak hazai

Beregít már kora reggel a város egyik
 előkelőbb üzletébe látjuk belép i, hogy golyó-
 kat vásároljon hatlövétű pisztolyába, melylyel
 megunt életét kioltani szándékozik.

Az üzlettulajdonos Beregít barátságosan
 üdvözölte s miután vevők még nem háborgat-
 ták, beszédbe elegyedett a rokonszenves fiatal
 emberrel, a kit tavolról ismert és a kiről csak
 jót hallott.

— Mily boldog, a kinek ilyen kincset
 ér, virágozó üzlete van, — monda önkénte-
 leül Beregi.

— Ön még fiatal ember ahoz, hogy meg-
 tudja itélni, ki a boldog!

Beregít meglepte a nem várt válasz.

— Csodálkozik azon, a mit imént mon-
 dottam? Ne csodálkozzék ifju barátom! Én
 tapasztalt ember vagyok, a ki a sors ezernyi
 csapással megterhelte már, de szembeszálltam
 mindannyiszor a sors csapásaival s mintegy
 kiereszkoltam tőle, hogy legalább a világ előtt
 látszassam boldognak. Vagyonom van, s olyan
 családi életet élek, mely paradicsomná vál-
 toztathatná rám néve az életet, közbecsülé-
 nek örvendek, a szegények magasztalnak és
 aldanak, még sem vagyok boldog!

— Uram! Ez lehetetlen, monda Beregi.

— Csak lassan ifju barátom, előbb hall-
 gasson meg, aztán mondjon ítéletet szavaim
 felett.

— Ott kell kezdenem, hogy fiatal éveim-
 ben sokat küzdöttem, nem boldogultam, mint-
 ha a sors ellenem esküdtöt volna. Az embe-
 rek felhasználták jóhiszeműségemet, megcsal-
 tak, meghasonlottam az étellel, gyűlölttem az
 embereket. Öngyilkosságra gondoltam, már a
 pisztoly zsebeemben volt, hogy egy kedvező pi-
 lánban véget vetek életemnek, mert eszembe
 jutott, hogy: »Senki sem boldog halála előtt«,
 de a véletlen megghisította szándékomat.

Beregí összeborzadt.
 Éjjeleket virasztottam keresztül, folyton

biróság elé s így a királyi tábla 1894. no-
 vember 30-án indította meg ellenük a hűtlen-
 ségi pört.

A királyi tábla 1795. április 27-én mon-
 dotta ki a halálos ítéletet Martinovics és négy
 társa ellen, a hétzemélyes tábla azt a rákö-
 vetkező napon megerősítette és május 4-én
 hirdették ki az ítéletet ama toldással, hogy
 Martinovics utolsóinak fejtesseék le, iraita pe-
 dig hóhér keze által nyilvánosan megéget-
 tessenek.

Május 18-án reggel Martinovicsot korán
 reggel a gárda-kaszárnyából a régi franciská-
 nus kolostorba szállították, hogy ott a tem-
 plomban Kondé Miklós püspök ünnepélyesen
 degradálja.

Egy egykoru, bár Martinovics ellen gyű-
 lölettel telt irat, így írja le a jelenetet: Mar-
 tinovics Kondé Miklós jelenlétében a templom-
 ban fölállított faalkotmányhoz vezettetett és
 ünnepélyesen degradáltatott és a polgári kar-
 hatalomnak nagyszámu papjág és nemesség
 jelenlétében adatott át. A nézők eleinte
 a szakállas és nyomorult kinézésű elíteltnek
 látásától megindultnak látszottak, de látván
 ez embernek bátorságát, vagy jobban mondva
 vakmerőségét, a számalom méltatlankodásra
 vált, mely vakmerőség abban állott, hogy sze-
 meit a templomban körülhordozván, azokat,
 mintha legjobb öntudattal bírna, élénken jár-
 tatta; fejet fölemelte és midőn Kondé püspök
 által a törvényszabta egyházi ítélet ellene ki-
 ejtetett: Teged az Isteni és emberi törvények
 felforgatóját; ezen szóra isteni, tagadólag
 mozgatta fejét, míg az emberi szóra jóváha-
 gyólag bölintott a fejével; aztán ismét a kö-
 vetkező szavakra, a köző megzavaróját taga-
 dólág, viszont ezekre: a királyi trón felforga-
 tóját igenlő-g intett: ezen szavakra: elveszem
 tőled a gyóntatás és mise mondás, valamint
 egyéb szertartások gyakorlási jogát, mintegy
 megvetőleg mosolygott, végül pedig a püspök
 igéire: kérem a bírót, ne ontsion vért és ke-
 gyelmezzen meg! hegyesen, magas hangon ezt
 felelte: Hala Istennek! Innen elvitetett a régi
 ferenczrendi templomhoz a budai várban,
 hosszú seiyem apati öltönyben. A föltárnál
 felöltvén a szent öltönyt, melyben a misealdó-
 za: bemutattnak szokott, ebben a templomban
 előkészített faalkotmányhoz vezettek, a hol
 Kondé Miklós püspök jelenlétében szent öltö-
 nyeitől és papi ruhájától megfosztatván, haja
 olloval lenyiratván és mindkét kezének mu-
 tató és hüvelykujjáról a bőr levakartatván,
 közönséges német polgári ruhát (kaputot) ad-
 tak reája és átadták a világi hatalomnak, —
 vagyis Szabó László pestmegeyi bírónak, a ki

azzal tépelődve, hogy az emberek rosszak,
 az élet terhes, a sors igazságtalan. Kimerülve
 döltem karosszékeembe és elaludtam. Képzelve
 barátom, azt álmodtam, hogy pisztolyomból ki-
 fogott a golyó, melylyel életemet kioltani akar-
 tam. Be kellett várom a reggelt, a midőn a
 legközelebbi üzletbe azzal mentem, hogy töl-
 tényt vásárolok, de az üzlettulajdonos beszéd-
 be állt velem. Elmondta, hogy mennyit küz-
 dött ő is, hogy öngyilkos akart lenni s midőn
 beszédet végezte, egy szép leány, az üzlet-
 tulajdonos leánya lepett a boltba. Feébredtem
 és nem gondoltam többé az öngyilkosságra.
 Nehány nap mulva csakugyan elmentem az
 álmodtam üzletbe, de nem fejtetem tovább,
 csak annyit mondok, hogy az üzlettulajdonos
 leánya feleségem lett, a kivel ezt az üzletet
 kaptam hozományba.

Beregí alatt inogni kezdett a föld és mély
 álmétkodásból egy kellemes női hang ébresz-
 ette fel.

Az üzlettulajdonos leánya lépett be s
 szeretettel kérdé: Atyám, a reggeli kész, be-
 hozzam-e, vagy leszesz szives a szobába
 jönni?

— Beme gyek, kedves leányom.
 Izabella csinos, szép leány volt, a kinek
 jószágos arczán szendőség ömlött el.

A Beregi szíve egyet dobant és nem
 gondolt többé öngyilkosságra. Nem volt többé
 életunt, hanem főczélja oda irányult, hogy e
 bájos lényvel megismerkedve, őt magának
 mondhasssa.

Minő véletlen?!

Az elmondott esemény után két évre
 boldog családi otthonban találjuk Beregít. A
 férfi arczán teljes meglegedés sugárzik. Neje,
 a jó, a kedves Izabella előtte áll, őleben egy
 kedves, gyagyogó csecsemővel, kiről mindenki
 azt monda, nagyon hasonlít az apjához. Az
 üzlettulajdonos, Beregi apósa, gyönyörködve
 nézi gyermekeinek boldogságát.

részvény-társulat
 teza 8.
 agazdaközönség és
 cseplőgép tulajdono-
 soknak kitűnő mi-
 nőségű.
bos szenét
 atb. bányáiból
 len a lómásra szállítva.

gyári raktára a
 gartenau Portlandi
 cement és vlahat-
 lan méss-gyárnak.

ssy-ut 23.

A
 ghivókat.
ÁKAT,
 AT.
 zöltegeknek.
ók.
 züléses kiállítás!
 Jutányos árak!
 nek.
 züléses beosztással
 tartatnak.

